

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

ISSN 1796-4717

Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

**OHJAUS KOULUMME VOIMAVARANA
Ohjausajattelun kehittäminen Aronahteen peruskoulussa**

Jaana Mattsson

2005

**Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos**

TIIVISTELMÄ

Mattsson, Jaana

Ohjaus koulumme voimavarana. Ohjausajattelun kehittäminen Aronahteen peruskoulussa.

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Ohjauksen Koulutus ja Tutkimus, 2005, 35s.

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

Tämän kehittämishankkeen tarkoituksena oli kehittää Aronahteen peruskoulun (7-9-lk) ohjausta peruskoulun uuden opetussuunnitelman (2004) vaatimusten mukaisesti niin, että koulussa toimivat sisäistävät ohjauksen koskevan kaikkia koulussa työskenteleviä yhteisenä asiana. Kuitenkin opinto-ohjaajalla on päävastuu ohjauksesta. Samalla selkiytetään koulun ohjauksen työnjakoa ja kehittämishankkeen avulla on mahdollista käynnistää ohjauksen kehittämisprosessi.

Kehittämishanke toteutettiin toimintatutkimuksena, jossa yhdessä pyrittiin kehittämään työyhteisöä positiiviseen suuntaan. Kevään viimeisessä opettajankokouksessa 1.6.2005 toteutettiin kaikille paikalla olleille työyhteisön jäsenille kysely, jonka avulla oli tavoitteena saada tietoa siitä, miten eri ohjaustehtävät heidän mielestään tulisi jakaa eri koulun toimijoiden kesken. Paikalla oli 25 koulun työyhteisön jäsentä. Kyselylomakkeita oli kaksi (osa 1 ja 2). Molemmissa lomakkeissa oli lueteltu ohjaustehtäviä ja vastaajan piti merkitä oliko ohjaustehtävä kullekin toimijalle ensisijainen, toissijainen vai satunnainen.

Vastauksista saatiin paljon tietoa. Opinto-ohjaajan ydintehtäviksi nousivat hyvin samansuuntaiset ohjaustehtävät kuin Opinto-ohjauksen tila 2002- arviointitutkimuksenkin mukaan opinto-ohjaajat olivat itse arvioineet ensisijaisiksi ohjaustehtävikseen. Tällaisia tehtäviä olivat: opinto-ohjaus, ohjaaminen jatko-opintoihin, ammatillisen suuntautumisen ohjaus, TET – toiminta, nivelvaiheisiin liittyvä yhteistyö sekä henkilökohtainen ohjaus.

Nivelvaiheen yhteistyö eri tahojen kanssa nähtiin vastausten perusteella kuuluvan ensisijaisesti opinto-ohjaajan tehtäviin ja toissijaisesti rehtorin tehtäväksi sekä muille toimijoille. Opettajille tehtävän katsottiin kuuluvan vain satunnaisesti. Sosiaali-ohjaajan toissijaiseksi tehtäväksi katsottiin kuuluvan yhteistyö yhteistyön alakoulujen kanssa.

Vaikka uusi opetussuunnitelma edellyttää kaikkien koulussa toimivan oppilaiden ohjaajana, opettajien tehtäviin ei katsottu kuuluva ammatillisen suuntautumisen ohjaus, yhteydenpito elinkeino- ja työelämään sekä TET – toiminta, nämä ohjaustehtävät arvioitiin olevan ainoastaan opinto-ohjaajan ensisijaisia tehtäviä ja vain satunnaisesti muille toimijoille kuuluvaksi.

Kyselyn tulosten esittämisessä käytettyjä vastausten keskiarvoja ei voi suoraan pitää yleisenä mielipiteenä. Joissakin kohdissa oli hyvinkin suuria hajontoja vastauksissa 1-3 eikä keskiarvo kerro koko totuutta. Suuri vastauksien hajonta saattoi johtua myös siitä, etteivät kaikki tehtävät olleet yksiselitteisesti ymmärrettyjä. Käsitteitä ei etukäteen ajanpuutteen ja – kohdan takia selkiytetty ennen kyselyn toteutusta.

Kysely ja asioiden pohdinta on vasta alkua koulun ohjausajattelun kehittämisen tiellä. Kehittämisprosessi on lähtenyt liikkeelle ohjauskäytänteiden ja työnjaon pohdinnalla, tulevaisuudessa mietitään minkälaista osaamista ohjaustehtävät edellyttävät ja minkälaista osaamista koulussamme on sekä pitäisikö nykyisiä käytänteitä muuttaa. Näin ohjausajattelua sisäistetään yhdessä keskustellen, pohtien ja suunnitellen.

Asiasanat: opinto-ohjaus, oppilaanohjaus, opinto-ohjaaja, perusopetus, lukio, ammatillinen koulutus, opetussuunnitelma

ABSTRACT

Mattsson, Jaana

The counselling as a resource in our school. The development of counselling in Aronahde comprehensive school. Jyväskylä: University of Jyväskylä. Department of Teacher Education. Guidance & Counselling Education and Research Unit, 2005, 35 p.
Development Projects and Practices.

The purpose of this development project was to improve school counselling in Aronahde comprehensive school (7 – 9 grades) according to requirements of new school curriculum (2004). The aim of this project was that school staff realizes that the student counselling is a common task. However, the school counsellor has the main responsibility of counselling. The division of labour in the school's counselling was clarified and with the help of this project it was possible to start the developmental process of counselling.

The development project can be seen as an action research project which aims at improving the working community. In the last teachers' conference on the 1 of June 2005, a questionnaire study was carried out among the staff members. The purpose of the questionnaire was to obtain information on how diverse counselling tasks should be divided between different staff members. There were 25 staff members present. There were two questionnaires (part 1 and 2). Different counselling tasks were listed in both questionnaires and respondents were supposed to mark if the counselling task was the primary, secondary or random for specific staff members.

A lot of useful knowledge was obtained from the questionnaire. In The State of student counselling 2002 - evaluation research the student counsellors estimated their primary tasks to be similar to those of this development project. Following tasks were included: student counselling, guidance to further studies, counselling in occupational orientation, practical training, co-operation concerning the transition points, and individual counselling.

According to the answers, the co-operation in the transition phase with different sectors was considered to belong primarily to the tasks of the counsellor, secondarily to the principal and only occasionally to other colleagues and teachers. The secondary task of the social worker was considered to be the co-operation with the primary school.

Although the new school curriculum requires everybody working at school to take part in providing guidance and counselling, the orientation in occupational counselling, contact with the working life and practical training were not seen as the tasks on the teachers. These guidance tasks were estimated to be the primary tasks only for the counsellor and either secondary or random tasks of other staff members.

The mean values used in presenting the results of the respondents' answers do not clearly indicate general opinion. Great distribution in the answers of 1 – 3 appeared in some points and the mean values do not tell the whole truth. The great distribution of the answers might derive from the fact that before the questionnaire study was carried out, all the tasks were not clearly understood nor were the definitions clarified in advance due to the lack of time.

The inquiry and the discussion of issues are just a beginning to the development of schools' guidance and counselling debate. The development process has started with the discussion of the division of the labour concerning tasks and the counselling procedures. In the future it will be considered what kind of knowledge the counselling tasks require, what kind of knowledge does our school have and should the present procedures be changed. In this way the guidance and counselling debate is internalized by discussing, reflecting and planning.

Keywords: student counselling, student counsellor, comprehensive education, upper secondary school, vocational education, school curriculum

ESIPUHE

Koulussamme, Aronahteen peruskoulussa, on työstetty muiden koulujen tavoin opetussuunnitelman parissa viimeisen vuoden aikana. Opetussuunnitelmat otetaan käyttöön koko koulun osalta lukuvuoden 2006 alusta alkaen, joten suunnitelmien osalta työ alkaa olla jo viimeistelyä vaille valmis.

Opetussuunnitelmatyön kautta on pohdittu yhdessä myös muissa kouluissa toimivien kollegojen kanssa omaan aineeseen liittyviä asioita koko kaupungin opetussuunnitelmia tehtäessä. Tämä on ollut hedelmällistä yhteistyötä, johon harvoin järjestyy tilaisuuksia.

Uusissa opetussuunnitelman perusteissa (2004) ohjaus on määritelty omaksi alueekseen, joka kuuluu kaikille koulussa toimiville aikuisille, kuitenkin niin, että päävastuu ohjauksesta on opinto-ohjaajalla. Opetussuunnitelmia tehtäessä uudistus tuli kaikille tietoisiksi esitellessäni tekemääni ohjauksen opetussuunnitelma - osuutta työyhteisölleni oman koulun koulutuspäivänä. Opetussuunnitelmatyön kautta oli siis mahdollisuus selkeyttää, mitä ohjauksella tarkoitetaan ja tehdä ensimmäisen kerran aiheita tutuksi.

Kehittämishankkeeni aiheeksi valitsin ohjausajattelun kehittämisen, koska tästä on konkreettista hyötyä kaikkien yhteiselle, ajankohtaiselle, asialle koulussamme, ohjaukselle. Työyhteisömme tuntui muutenkin suhtautuvan positiivisesti kehittämishankkeeseen ja vaikuttivat valmiilta aloittamaan yhteisen prosessin, sillä ohjausajattelun kehittäminen ei tapahdu hetkessä. Kehittämishankkeen kautta on tarkoitus myös selkeyttää ohjauksen työnjakoa ja pohtia miten eri tehtävät pitäisi jakaa eri toimijoiden kesken. Selkeä työnjako poistaa mahdollisia väärinkäsityksiä ja tuo ymmärrystä eri toimijoiden kesken, vaikkei tässä suhteessa ole koulussamme ongelmia ilmennytkään.

Kehittämisprosessi on vasta alussa, tämä hanke oli ponnahduslautana prosessin aloittamiseen. Hankkeeseen liittyvän kyselyn kautta koulun eri toimijat saivat mahdollisuuden esittää mielipiteensä, miten heidän mielestään ohjaustehtävien pitäisi olla jaettu. Vastauksien tulkintojen esittelyn jälkeen voimme yhdessä jatkaa prosessia miettimällä minkälaista osaamista ohjaustehtävät vaativat ja kenellä osaamista löytyy. Koulumme ohjauksen kehittäminen jatkuu. Koulumme positiivinen ja rohkaiseva ilmapiiri on omiaan antamaan tälle hankkeelle hyvän maaperän.

Raumalla 2.9.2005

Jaana Mattsson

SISÄLLYS

ESIPUHE.....	2
TIIVISTELMÄ.....	3
ABSTRACT.....	4
1 JOHDANTO	6
2 OPINTO-OHJAUS	7
2.1 Ohjaus käsitteenä.....	7
2.2 Oppilaanohjaus peruskoulun uudessa opetussuunnitelmassa.....	8
2.3 Ohjaus uudessa opetussuunnitelmassa	11
2.4 Ohjaus Aronahteen peruskoulussa.....	12
3 OHJAUKSEN TEHTÄVÄKENTÄT	13
3.1. Kehittämishankkeen toteutus.....	13
3.2 Opinto-ohjaajan tehtävät.....	14
3.3 Aronahteen peruskoulun ohjauksen työnjako.....	16
3.4 Aronahteen peruskoulun puuttumisen malli.....	18
4 OHJAUKSEN TILAN KARTOITUS	19
4.1 Kyselyn toteutus	19
4.2 Kyselyn tulokset	19
4.2.1 Opinto-ohjaajan ohjaustehtävät kyselyn mukaan.....	20
4.2.2 Muiden koulun toimijoiden ohjaustehtävät kyselyn perusteella.....	21
5 OHJAUKSEN KEHITTÄMINEN.....	23
5.1 Kyselyn tuloksien tulkintaa	23
5.2 Ohjauksellisen ajattelun kehittäminen.....	25
5.3 Ohjauksen kehittämisen suunnitelma	25
LÄHTEET	27
LIITTEET.....	28

1 JOHDANTO

Tämän kehittämishankkeen aiheena on Aronahteen peruskoulun ohjausajattelun kehittäminen. Uusien opetussuunnitelman perusteiden mukaan jokainen koulussa työskentelevä ohjaa oppilasta osana omaa työtään. Tämä vaatimus antaa uutta haastetta yleensäkin koulujen ohjaustoiminnalle ja ohjauksen työnjaon suunnittelulle.

Tarkoituksena on, että kehittämishankkeesta on konkreettista hyötyä oman koulumme ohjauksen toteuttamiselle ja ohjausajattelun sekä oman opinto-ohjaajuuteni kehittymiselle.

Kehittämishanke on toteutettu toimintatutkimuksen ideaa hyödyntäen. Toimintatutkimusta voidaan pitää yleisnimityksenä lähestymistavoille, joissa tutkija yhdessä kohdeyhteisön kanssa pyrkii ratkaisemaan yhdessä määritellyjä ongelmia. Keskeistä tässä tutkimusstrategiassa on saada prosessiin mukaan ne ihmiset, joiden toimintaan pyritään vaikuttamaan positiivisella tavalla, niin heidän itsensä kuin toimintaympäristönkin kannalta. Tutkija ei ole ulkopuolinen tarkkailija, vaan aktiivinen osallistuja ja tiiviissä vuorovaikutuksessa kohdeyhteisön kanssa (Eskola & Suoranta 1998; Aaltola & Valli 2001). Kehittämishankkeen avulla pyritään selkeyttämään ohjauksen työnjakoa koulusamme ja kehittämään ohjausajattelua työyhteisössämme.

Yhtenä henkilökohtaisena tarpeena ohjauksen kehittämisessä näkisin opinto-ohjaajan työnkuvan selkiyttämässä, samoin ohjaus käsitteenä avautuu ja se miten ohjaus liittyy jokaisen koulussa toimivan työhön. Ohjaus kuuluu luonnollisesti jokaisen oppilaiden kanssa toimivan työhön, vaikkei sitä ehkä ole pysähdetty enempää pohtimaan. Monet toteuttavat ohjaustyötä tuloksellisesti jatkuvasti, vaikkeivät sitä tiedosta. Tarkoituksena on tehdä ohjaustyö näkyväksi ja saada sisäistettyä ohjauksellista ajattelua työyhteisössä

Päävastuu ohjauksesta on opinto-ohjaajalla, mutta jokainen koulussa työskentelevä toimii ohjaajana oman työnsä sisältäen. Aineenopettaja toimii oman aineensa opiskelun ohjaajana ja toimii oppimisen ja opiskelutaitojen ohjaajana omille oppilailleen. Tavoitteena on oppilaan hahmottaminen kokonaisena persoonana eikä vain jonkin aineen opiskelijana.

Ohjausajattelu Aronahteen peruskoulussa on jo nyt hyvin sisäistetty, mutta tämän kehittämishankkeen ja siihen liittyvän kyselyn myötä koulussa toimijat joutuvat pohtimaan ohjauskysymyksiä sekä esittämään näkemyksenä siitä, miten heidän mielestään ohjaustehtävät pitäisi olla jaettu koulusamme. Hankkeen kautta työyhteisön jäsenille on selvitetty, että uuden opetussuunnitelman perusteiden mukaan ohjaus on koko yhteisön asia ja kehotettu kyselyn avulla pohtimaan, miten heidän mielestään ohjaustehtävät tulisi jakaa eri koulussa toimijoiden kesken.

Kyselyn vastauksista on saatu paljon hyödyllisiä tietoja, vastaajien, työyhteisön jäsentemme mielipiteitä siitä, miten heidän mielestään ohjaustehtävät tulisi jakaa. Näiden vastausten ja niiden tulkintojen avulla ohjauksen kehittämisprosessi jatkuu edelleen.

2 OPINTO-OHJAUS

2.1 Ohjaus käsitteenä

Ohjauksen käsite on monitahoinen. Ohjaus on eri aikoina ymmärretty eri tavoin. Suomen kielen ohjaus-käsitteellä voidaan tarkoittaa asioita, jota muissa kielissä kuvaillaan useilla eri käsitteillä. Ohjausta kuvaavat nimitykset kuten ”informointi” (information giving), ”neuvojen antaminen” (advice), ”neuvonta” (guidance), ”ohjaus” (counselling). On usein vaikea arvioida missä neuvonta loppuu ja ohjaus alkaa (Lairio & Puukari 1999,15).

Kasurisen (2004) mukaan ohjauksesta puhuttaessa annetaan usein merkitys siitä kontekstista käsin, josta kukin puhuja ja kuulija asiaa lähestyy. Oppilaitoksessa annetaan ohjausta nuorille ja aikuisille opiskelijoille ja työhallinto taas järjestää ohjauspalveluja aikuisille työssä käyville tai työtä hakeville aikuisille. Tässä kehittämishankkeessa keskitytään oppilaitoksessa tehtävään ohjauksen järjestämiseen. Kouluasteen mukaan käytetään erilaisia ohjaukseen liittyviä termejä. Perusopetuksessa puhutaan oppilaanohjauksesta ja toisella asteella opinto-ohjauksesta. Tässä hankkeessa käytetään termejä opinto-ohjaus ja ohjaus. Ainoastaan peruskoulun opetussuunnitelman perusteisiin liittyen esiintyy termi oppilaanohjaus.

Nummenmaan (2002) mukaan ohjaus arkipuheessa liitetään moniin erilaisiin yhteyksiin ja siihen on myös ammatillisesti monta näkökulmaa. Ohjaus on institutionaalista toimintaa, se on ammatti, jonka pätevyys, asiantuntijuus ja erityisosaaminen saavutetaan muodollisesti koulutuksessa. Ohjausta voidaan tarkastella myös laajemmin tulkiten toimintaympäristönä tai ohjausympäristönä, joka muodostuu erilaisista ohjauksellisista interventioista ja joka edellyttää yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Suppeimmassa merkityksessä ohjaus (counselling) on yksi ammatillisen keskustelun muoto, joka työmenetelmänä kuuluu useimpien ammattien osaamisvaatimuksiin. Ohjaus voidaan erottaa muista ammatillisen keskustelun muodoista keskustelun tavoitteiden sekä ohjaajan ja asiakkaan vuorovaikutussuhteen laadun ja keston perusteella.

Psykoterapian ja ohjauksen erona voidaan nähdä se, että psykoterapiassa allaan kiinnostuneita yksilön koko persoonallisuuden rakenteesta, työskennellään aktiivisesti tunteensiirron kanssa, toimitaan syvällisillä tasoilla, yritetään muuttaa persoonallisuuden rakennetta ja mukautumiskykyä sekä käytetään runsaasti aikaa terapiaan. Ohjaus on ongelmien ja niiden ratkaisujen esiintuomista, kestoltaan lyhytaikaista eikä siinä käsitellä tunteensiirtoa (Feltham & Dryden 1993.) Ohjaus on lyhytkestoisempaa (alle 6kk) ja siinä pyritään ratkaisemaan erilaisia yksilön kehitykseen ja elämäntilanteeseen liittyviä ongelmia (Gladding & Nelson-Jones 1995.)

Neuvonnan käsite tarkoittaa toimenpiteiden tasolla neuvojen ja ohjeiden antamista sekä myös informaatiopalveluiden tarjoamista. Ohjaaja nähdään aktiivisena, ohjattava suhteellisen passiivisena vuorovaikutussuhteessa. Ohjaajalta vaaditaan myös diagnostisia taitoja ohjattavan ongelmien ratkaisemiseen liittyvissä päätöksentekotilanteissa. (Feltham & Dryden 1993; Lairio 1996, .) Neuvonnan voidaan sanoa olevan vain yksi osa ammattimaista ohjausta.

Gladding (1996) määrittelee ohjauksen ihmisten auttamiseksi. Ohjaus on suhteellisen lyhytaikainen, yksilöiden välinen, teoriaperustainen prosessi, jossa autetaan psyykkisesti terveitä yksilöitä ratkaisemaan kehityksellisiä, tilannesidonnaisia ongelmiaan. Nelson - Jones (1995, 7) korostaa, että ohjauksen päämääränä on se, että ohjattavista tulee itsensä parhaita ohjaajia.

Vance Peavy (1999, 19 – 25) on esittänyt kymmenen ohjaukseen sopivaa määritelmää. Hänen mukaansa ohjaus on:

1. prosessi, johon liittyy välittämistä, toivoa, rohkaisua, selventämistä ja aktivoimista
2. reflektiivistä, toisten auttamiseen tähtäävää, sosiaalista toimintaa
3. yksilön tarpeisiin sovitettu, käytännöllinen ongelmanratkaisumenetelmä
4. yleinen elämänsuunnittelun menetelmä
5. toimintaa, joka auttaa ohjattavaa saamaan omat voimavaransa käyttöön
6. toimintaa, joka tuottaa kartoja sosiaalisessa elämässä suunnistamiseen
7. mahdollisuus etsiä uutta roolia sosiaalisessa elämässä
8. toimintaa, jossa painotetaan mahdollisuuksia, ei sääntöjä ja alistumista
9. suojapaikka, jossa saa toivoa, tukea, selvyyttä ja toimintamahdollisuuksia
10. elämisen konkreettisten ongelmien ratkaisemiseksi luotu yhteistyösuhde

Gladdingin mukaan ohjaus on ammatti, joka edellyttää tiettyä koulutusta. Ohjaus ei ole pelkkää passiivista kuuntelua, vaan myös aktiivista toimintaa ja siinä käsitellään henkilökohtaisia, sosiaalisia, ammatillisia ja koulutuksellisia kysymyksiä. Ohjaajat toimivat yleensä ”normaalien” ihmisten parissa, joiden ongelmat vaativat informaatiota tai lyhytkestoista interventiota. Ohjaus on teoriapohjaista ja noudattaa joitakin yleisiä periaatteita. Ohjattava oppii ohjausprosessissa tekemään päätöksiä ja muodostamaan uusia tapoja toimia, tuntea ja ajatella (Lairio & Puukari 2001, 11.)

Ohjauksen käytännön kannalta on mahdotonta löytää yhtä täydellistä käsitystä siitä, mitä ohjaus on. Yhteiseksi teemaksi kaikille ohjauksen määritelmille voidaan sanoa, että ohjauksessa on kysymys ihmisten auttamisesta, jotta he voisivat elää täysipainoista elämää. Siinä käsitellään yksilön elämän kokonaisuutta sekä hänen tekemiään valintoja omien edellytyksiensä puitteissa (Lairio 1996,17.)

Tässä hankkeessa ohjaus ymmärretään ammatiksi, joka edellyttää ohjausalan koulutusta. Ohjauksessa käsitellään henkilökohtaisia, sosiaalisia ja koulutuksellisia kysymyksiä, jotka liittyvät yksilön elämän kokonaisuuteen ja hänen tekemiinsä valintoihin. Ohjauksen avulla pyritään rohkaisemaan yksilöä itse löytämään keskustelun avulla ratkaisuja omaa elämäänsä liittyviin kysymyksiin.

2.2 Oppilaanohjaus peruskoulun uudessa opetussuunnitelmassa

Opetussuunnitelman eri tasot :

- . perusopetuslaki
- . opetussuunnitelman perusteet
- . alueelliset opetussuunnitelmat
- . kunnalliset opetussuunnitelmat
- . koulukohtaiset opetussuunnitelmat
- . opettajakohtaiset opetussuunnitelmat

Tässä alaluvussa 2.2. käsitellään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita oppilaanohjauksen ja seuraavassa alaluvussa 2.3. ohjauksen osalta. Ohjauksen ja oppilaanohjauksen koulukohtainen Aronahteen peruskoulun opetussuunnitelma esitellään alaluvussa 2.4.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet luokille 1-9 vahvistettiin 16.1.2004. Opetussuunnitelmien perusteet on tarkoitettu ottaa käyttöön siten, että perusopetus noudattaa uusia opetussuunnitelmia kaikkien vuosiluokkien osalta viimeistään lukuvuoden 2006- 2007 alusta alkaen.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskelunvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsymistään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuoltenvälistä tasa-arvoa.

Oppilaan turvallista siirtymistä opintopolun nivelvaiheissa tulee tukea oppilaanohjaajien ja toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta vastaavien opinto-ohjaajien sekä opettajien välisellä yhteistyöllä, joka ylittää oppilaitosten ja kouluasteiden väliset rajat. (Opetushallitus. 2004, 256). Ensiarvoisen tärkeä nivelvaihe on myös peruskoulun 6. luokkalaisten siirtyminen yläkoulun 7. luokalle, jolloin oppilaanohjaajan ja alakoulun luokanopettajan yhteistyöllä toteutetaan ”saattaen vaihtoa” eli turvallista siirtymistä uuteen kouluun.

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja itsetuntemukseen
- oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
- oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja tunnistamaan oppimisvaikeuksiaan sekä etsimään apua ongelmatilanteissa
- oppii tuntemaan erilaiset oppimistyyli
- oppii kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan
- saa tukea ja ohjausta siirtyessään koulutuksen eri nivelvaiheissa perusopetuksen sisällä ja perusopetuksen päättövaiheessa
- oppii etsimään tietoja ja hankkimaan taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia
- oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan sekä toteuttamaan ja arvioimaan tulevaisuudensuunnitelmiaan myös muuttuvissa olosuhteissa
- saa tukea ja ohjausta ammatillisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävissä oppiaine-, koulutus- ja ammatinvalinnoissa
- oppii hankkimaan tietoja yhteiskunnasta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä kasvamaan monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen.

VUOSILUOKAT 7–9

Perusopetuksen 7.–9. vuosiluokkien oppilaanohjaus tulee järjestää siten, että se tarjoaa oppilaalle kokonaisuuden, joka muodostuu

- luokkamuotoisesta ohjauksesta
- yksilöllisiin kysymyksiin syventävästä henkilökohtaisesta ohjauksesta

- sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta pienryhmäohjauksesta
- työelämään tutustumisesta.

Oppilaalle tulee järjestää henkilökohtaista ohjausta, jolloin oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Oppilaalle tulee järjestää pienryhmäohjausta, jonka aikana hän oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan opiskelijan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä.

Perusopetuksen päättövaiheessa oppilasta tulee ohjata ja tukea jatko-opiskeluvalinnoissa sekä ohjata käyttämään opetus- ja työhallinnon sekä muita yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita.

Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä.

AmmatINVALINTOJENSA PERUSTAKSI JA TYÖN ARVOSTUKSEN LISÄÄMISEKSI oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammateista aidoissa työympäristöissä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Opetussuunnitelmaan tulee laatia suunnitelma työelämään tutustumisen järjestelyistä.

LUOKKAMUOTOINEN OHJAUS

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii itsetuntemusta ja vuorovaikutustaitoja
- muodostaa kokonais käsityksen koulun toimintatavoista ja opiskelumahdollisuuksista
- oppii käyttämään erilaisia opiskelumenetelmiä ja tiedonhankintakanavia sekä arvioimaan omia opiskelutaitojaan
- oppii kehittämään itselleen sopivia opiskelustrategioita
- tuntee Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteet ja oppii etsimään tietoa jatko-opiskelumahdollisuuksista
- hankkii perustietoa työelämästä ja eri ammattialoista
- opettelee etsimään tietoa opiskelusta ja työnteosta ulkomailla.

KESKEISET SISÄLLÖT

- itsetuntemus ja ammatillinen kehitys
- kouluyhteisössä toimiminen, perusopetuksen rakenne, eteneminen ja oppilaan arviointi
- opiskelun taidot
- tulevaisuudensuunnittelu- ja päätöksentekotaidot
- työelämätietous, elinkeinorakenne ja ammattialat
- Suomen koulutusjärjestelmä
- jatko-opintomahdollisuudet peruskoulun jälkeen ja hakeutuminen jatko-opintoihin
- opiskelu ja työskentely ulkomailla

- ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelut
- tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä (Opetushallitus .2004,256-258.)

2.3 Ohjaus uudessa opetussuunnitelmassa

Peruskoulun opetussuunnitelman perusteista 1994 poiketen on uusissa perusteissa 2004 mainittu ohjaus omana lukunaan. Peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa 1994 ohjausta ei ole erikseen mainittu. Oppilaanohjauksen on määritelty olevan yläasteen opinto-ohjaajan päävastuulla. Tehokas oppilaanohjaus edellyttää perusteiden mukaan hyvin toimivaa yhteistyötä koulun ja yhteiskunnan välillä (Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1994, 38-39).

Seuraavassa kappaleessa käsitellään uuden opetussuunnitelman perusteiden 2004 mukaista ohjausta. Ohjaus kuuluu kaikille opettajille ja koulussa toimiville. Jokainen koulussa oppilaan parissa työskentelevä toimii oppilaanohjaajana omassa työssään.

Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä jatkumo, jonka toteutuminen taataan siten, että ohjaustyöhön osallistuvat opettajat toimivat yhteistyössä oppilaan opintopolun aikana ja opiskelun nivelvaiheissa. Kaikkien opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan sekä ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen. Oppilaalla ja hänen huoltajallaan on oltava mahdollisuus saada tietoa perusopetuksen työtavoista, valintamahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan oppimiselle ja tulevaisuudelle. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee selvittää ohjauksen järjestämiseen, opiskeluun, oppilashuoltoon ja tukipalveluihin liittyvät koulukohtaiset asiat. Huoltajalle tulee järjestää tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, oppilaanohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa.

Koulussa toteutettavan ohjauksen tulee ennaltaehkäisevän toiminnan lisäksi tukea erityisesti niitä oppilaita, joilla on opiskeluun liittyviä vaikeuksia tai jotka ovat vaarassa jäädä koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle perusopetuksen jälkeen.

Ohjaustoiminnan periaatteet ja työnjako eri toimijoiden kesken on määriteltävä opetussuunnitelmassa. Opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus, miten yhteistyötä paikallisen työ- ja elinkeinoelämän kanssa toteutetaan koko koulun toiminnan tasolla. Tämän yhteistyön keskeisen osan muodostavat työelämän edustajien vierailut luokkatunneilla, työpaikkakäynnit, projektityöt, eri alojen tiedotusmateriaalien käyttö ja työelämään tutustuminen (TET). Eri oppiaineiden opetukseen tulee sisällyttää kokonaisuuksia, jotka liittävät opiskeltavan aineen antamat tiedot ja taidot työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin. (Opetushallitus. 2004, 21.)

2.4 Ohjaus Aronahteen peruskoulussa

Ohjaustoimintaa toteutetaan jatkuvasti koko perusopetuksen aikana ja opiskelun nivelvaiheissa ohjaustyöhön osallistuvien opettajien toimiessa yhteistyössä. Kaikkien opettajien tehtävänä on ohjata oppilaita oppiaineiden opiskelussa ja oppimaan oppimisen taitojen ja valmiuksien kehittämisessä sekä ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaan persoonallisuuden kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen.

Oppilaat ja heidän huoltajansa saavat tietoa perusopetuksen työtavoista, valintamahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan tulevaisuudelle. Samoin tiedotetaan ohjauksen järjestämisestä, oppilashuollosta ja koulun tukipalveluista. Huoltajalle järjestetään keskustelutilaisuuksia, joissa hän voi neuvotella opettajan, oppilaanohjaajan ja oppilaan kanssa opiskeluun ja valintoihin liittyvistä asioista.

Koulu tukee erityisesti niitä, joilla on opiskeluun liittyviä vaikeuksia tai jotka ovat vaarassa jäädä koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle. Koulussa pääohjausvastuu kuuluu opinto-ohjaajalle, lisäksi jokainen opettaja ohjaa opettamiaan oppilaita omassa aineessaan ja luokanvalvoja omia oppilaitaan.

Yhteistyötä paikallisen työ- ja elinkeinoelämän kanssa toteutetaan työpaikkakäynneillä, eri työelämäalojen edustajien vierailujen muodossa koulussa ja oppitunneilla sekä opetuksessa käyttämällä eri alojen tiedotusmateriaalia.

Oppilaalle järjestetään työelämään tutustumisjaksoja koulutus – ja ammatinvalintonsa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. 8.luokalla oppilaat tutustuvat pareittain 1-2- kertaan lukuvuoden aikana koulumme ruokalaan työympäristönä osallistuen erilaisiin avustustehtäviin.

Työelämään tutustuminen (TET) toteutetaan kahdessa jaksossa 9. luokilla koulun ulkopuolella aidossa työympäristössä. Oppilaat hankkivat itse työpaikkansa ja tekevät työsopimuksen työnantajan kanssa. Työnantaja antaa työtodistuksen TET- viikon jälkeen, jossa sekä työnantaja että oppilas arvioivat viikon onnistumista. Opettajat osallistuvat viikon järjestämiseen ja yhteistyöhön työ- ja elinkeinoelämän kanssa käymällä katsomassa oppilaita työpaikoilla viikon aikana. (Aronahteen peruskoulun opetussuunnitelma 2004.)

Aronahteen peruskoulun aihekokonaisuuksien painopisteet oppilaanohjauksessa noudattavat yhtenäistä linjaa Rauman muiden peruskoulujen kanssa. Painopistealueet on yhdessä sovittu opinto-ohjauksen uutta opetussuunnitelmaa työstettäessä. Aihekokonaisuudet opinto-ohjauksessa, luokkamuotoisen ohjauksen tavoitteet ja sisällöt ja työelämään tutustumisjaksojen tavoitteet ja järjestämisen toteuttaminen esitellään tarkemmin tämän kehittämishankkeen liitteissä (liite 4).

3 OHJAUKSEN TEHTÄVÄKENTÄT

3.1. Kehittämishankkeen toteutus

Uusissa peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa ohjaus määritellään kuuluvaksi kaikille koulussa toimiville. Päävastuu ohjauksesta on opinto-ohjaajalla, mutta tavoiteltavaa on, että kaikki kouluyhteisössä toimivat ohjaavat oppilasta oman työnsä puitteissa.

Tämän kehittämishankkeen lähtökohtana on Aronahteen peruskoulun työyhteisössä toimivien ohjausajattelun kehittäminen. Tuloksia ei synny hetkessä, mutta tavoitteena on, että keskustelun ja pohdinnan kautta ohjauksellinen ajattelu vähitellen saisi pysyvyyttä.

Keskustelun ja henkilökunnalle tehtävän kyselyn avulla pyritään selkiyttämään opinto-ohjaajan työnkuvaa, jotta opinto-ohjaajan tehtävät olisivat tiedossa koko työyhteisölle. Näin tieto poistaa mahdollisia väärinkäsityksiä ja lisää ymmärrystä, vaikkei tässä suhteessa olekaan ilmennyt ongelmia.

Kun asia otetaan pohdittavaksi, jokaiselle työyhteisössä toimivalle avautuu, mitä ohjaus on ja miten se liittyy omaan työhön. Ohjaus on useille luonnollisesti työhön kuuluva asia, eikä sitä ole pysähdytty enempää ajattelemaan. Tämän kehittämishankkeen kautta ohjaus tehdään näkyväksi. Samalla annetaan pohdittavaksi koulumme ohjauksellinen työnjako, sen mahdolliset puutteet ja muutostarpeet.

Monet koulussa toimivat tekevät tuloksellista ohjaustyötä jatkuvasti, vaikkeivät ole sitä tiedostaneet. Kehittämishankkeen kautta he saavat vahvistusta siitä, että ovat tehneet arvokasta ohjaustyötä. Opetussuunnitelman perusteissa myös muiden opettajien edellytetään osallistuvan ohjaukseen. Luontevimmin tämä tapahtuu kunkin oppiaineen yhteydessä, jolloin aineenopettajat huolehtivat oman aineensa opiskelutaitojen opettamisesta.

Opinto-ohjauksen tila 2002 –teoksen mukaan vain kymmenesosa tutkimuksessa mukana olleista oppilaista oli sitä mieltä, että aineenopettajilta saa ohjausta. Erityisesti oppimisvaikeuksiin oli oppilaiden mielestä vaikea saada apua. Syy tähän tutkimustulokseen voi olla moninainen. Voi olla kysymys myös siitä, että opiskelutaitojen ohjausta ei ole riittävän vahvasti koulun työnjaossa määritelty kuuluvaksi myös aineenopettajille (Numminen ym. 2002, 81). Lähtökohtana on, että koko Aronahteen peruskoulun väki toimii omassa työssään oppilaan opintojen tukena yhdessä oppilaan vanhempien kanssa.

Ennen varsinaisen kyselyn toteutusta annoin oppilashuoltotyöryhmään kuuluville pienimuotoisen kyselylomakkeen joulukuussa 2004, jonka avulla halusin tunnustella heidän ajatuksiaan ja mielipiteitään liittyen ohjaukseen ja sen kehittämiseen koulussamme. Samalla halusin saada tietoa heidän näkemyksistään ohjauksen työnjaon selkeydestä.

Kyselyssä vastanneet pitivät hyvänä asiana sitä, että ohjaaminen on laajennettu koskemaan kaikkia koulussa työskenteleviä, koska ohjaamista tapahtuu koko ajan koulussa. Tärkeänä pidettiin yleisesti sitä, että ohjauksen työnjako pitäisi olla kaikille toimijoille selkeä. Vastauksissa tuli esille myös ohjauksen tärkeys erilaisten ongelmien ennaltaehkäisijänä ja että ohjausta pitäisi lisätä, 2- 3 henkilökohtaista ohjauskeskustelukertaa peruskoulun aikana ei riitä. Yleisesti tämän pienen kyselyni perusteella olen havainnut kehittämishankkeellani olevan tarvetta ja mahdollisuuksia. Ohjauksen työnjaon selkeyttäminen ja yleisen ohjauksellisen ajattelun kehittäminen koulussamme on tarpeellista ja siihen suhtaudutaan ainakin tämän kyselyyn perustuen positiivisesti

3.2 Opinto-ohjaajan tehtävät

Opinto-ohjaajan tehtävät peruskoulussa pohjautuvat valtakunnallisiin ja edellisessä luvussa käsiteltyihin kuntakohtaisiin opetussuunnitelman perusteisiin sekä oman työni kohdalta Aronahteen peruskoulun koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan.

Oppilaanohjauksen opetussuunnitelman perusteita laadittaessa on korostettu kolmea näkökulmaa, jotka ovat olleet myös aikaisemmissa opetussuunnitelman perusteissa oppilaanohjauksen ydintehtäviä ja joiden mukaan ohjauksen kokonaisuus on nytkin jäsentynyt:

1. Ohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä.
2. Ohjauksen tehtävänä on edistää oppilaan opiskelutaitojen kehittymistä ja opintojen kulkua.
3. Ohjauksen tehtävänä on selkeyttää oppilaan ammatillista suuntautumista.

Nämä kolme tavoitealuetta ovat kaikki omalla tavallaan tärkeitä. Opetussuunnitelman tarkoituksena on tukea erityisesti oppilaiden ammatinvalintakypsyyttä ja ammatillista suuntautumista, koska tämä alue on jäänyt opinto-ohjaajien moninaisten tehtävien viidakossa ehkä vähäisemmälle huomiolle (Merimaa 2004, 75-76).

Opinto-ohjaajan työhön kuuluu oppilaiden ohjaus koulutyöhön, jatko-opintoihin, työelämään ja vapaa-aikaan. Opinto-ohjaaja auttaa oppilaita esimerkiksi kurssi- ja ainevalinnoissa ja mahdollisissa oppimisongelmissa. Työ on paljolti yhteistoimintaa oppilaiden, opettajien, oppilashuollon henkilöstön ja vanhempien kanssa. Peruskoulun opinto-ohjaaja hoitaa myös kontakteja työelämään järjestämällä tutustumiskäyntejä ja työelämään tutustumisjaksoja oppilaille. Ammatilliset opinnot ja luokaton lukio ovat opiskelijalle joustavia ja yksilöllisiä koulutusmuotoja. Joustavuuden ja valinnaisuuden lisääntyminen on kuitenkin lisännyt neuvonnan ja opastuksen tarvetta oppilaitoksissa. Opinto-ohjaajan pitää tuntea koulutusmahdollisuuksien lisäksi myös työelämää ja eri ammattien sisältöjä ja vaatimuksia. Opinto-ohjaajan työnajasta suurin osa kuuluu muuhun kuin varsinaisten oppituntien pitoon. Henkilökohtainen ohjaus ja yhteydenpito koulun lähiympäristöön (kodit, elinkeinoelämä, oppilaitokset, viranomaiset) muodostavat suurimman osan työajasta.

Opinto-ohjauksen tila 2002 – arviointiteoksessa tehdyn kyselytutkimuksen mukaan peruskoulun opinto-ohjaajat pitivät oleellisimpina opetussuunnitelman perusteiden mukaisina ydintehtävinään seuraavia: siirtymävaiheen tehtävät, henkilökohtainen, opiskelutaitojen ja ammatillisen suuntautumisen ohjaus, valinnat ja luokkatunnit. Vähiten tärkeinä pidettiin erilaisia hallinnollisia tehtäviä. Tärkeinä tehtävinä opinto-ohjaajat pitivät myös maahanmuuttajien ja mukautetun opetussuunnitelman mukaan opiskelevien ohjausta sekä täydennyskoulutusta ja työnohjausta, mutta voivat käyttää vain vähän aikaa näihin tehtäviin. Tutkimuksen mukaan opinto-ohjaajilla on myös tehtäviä, jotka eivät ole opinto-ohjauksen kannalta olennaisia kuten erilaiset valvontatehtävät ja muiden opettajien sijaisuuksien hoitaminen.

Ohjauksen tila 2002- teoksessa opinto-ohjaajat myös arvioivat sitä, kuinka paljon aikaa he käyttivät kuhunkin työtehtäväänsä. Sellaisia tehtäviä, joihin vähintään kolmasosa opinto-ohjaajista arvioi käyttävänsä paljon aikaa olivat jatko-opintoihin ohjaaminen (50%), yhteishakuun liittyvät tehtävät (36%), henkilökohtainen ohjaus ja henkilökohtainen ammatillisen suuntautumisen ohjaus (34 % kumpikin) sekä valinnaisaineitten ja ainevalintojen ohjaus (33%) (Numminen ym. 2002, 205 - 209).

Opinto-ohjauksen tehtävänä on edistää oppilaan opiskelunvalmiuksia ja sosiaalista kypsymistä, kehittää hänen elämänsuunnittelunsa kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja, lisätä hyvinvointia koulussa ja ehkäistä syrjäytymiskehitystä. Opinto-ohjaajan tehtävänä on henkilökohtaista ohjausta ja tukea oppilaan valintojen ja opintoreittejensä suunnitteluksi ja rakentamiseksi. Henkilökohtaisen ohjaus on myös ohjaajan ja oppilaan välinen vuorovaikutussuhde. Opinto-ohjaajan työ on asiantuntijatyötä, joka vaatii aikaa ja vaivannäköä. Opinto-ohjaajan ammatin luonne on erilainen kuin opettajalla. Ohjaajan on tiedostettava opettamisen ja ohjaamisen ero. Ohjaajan tehtävänä ei ole valita oppilaan puolesta vaan tarjota ohjattavalle uusia ajattelumalleja ja näkökulmia, jotta nuori voi tulkita ympäristöään selvittääkseen opintieillään (Merimaa 2004, 78-79).

Opinto-ohjaajan tehtäväni Aronahteen peruskoulussa rytmittyvät lukuvuoden työkierron mukaisesti. Seuraavassa esittelen pääpiirteittäin tyypillisimmät tehtäväni lukuvuoden aikana.

LUKUVUODEN ALKU

Elo-syyskuussa

- seuraavan lukuvuoden ja 1. jakson suunnittelua
- mahdollista jälkiohjausta yhteishakuun liittyen, yhteydenotot 2. asteeseen
- 7. luokkien tutustumispäivän suunnittelua
- 7. luokkalaisten tutustuttaminen kouluun ja ryhmyttäminen
- 7. luokkalaisten ja muiden uusien oppilaiden ”alkuhaastattelun” aloittaminen
- 7. luokkalaisten vanhempainillan järjestelyä

LUKUVUODEN AIKANA

Loka-marras-joulukuussa

- 9. luokkalaisten tutustumisvierailujen järjestely oppilaitoksiin
- 9. luokkalaisten ohjauskeskustelut aloitetaan
- 9. luokkalaisten jatko-opiskeluohjaus oppitunneilla
- vierailijoita oppitunneille
- 8.lk ja varsinkin 9.lk vanhempainillan järjestäminen
- TET- jakson organisointi
- tarpeen mukaan ohjauskeskusteluja(poissaolot, koulumenestyksen heikkeneminen ym. syyt)
- koulutusoppaiden ym. esitteiden jakoa 9. luokkalaisille

Tammi-helmikuussa

- yhteishaku- lomakkeiden täyttöohjeistus ja tarkistaminen ennen lähettämistä lääneihin
- koulumme esittelyä alakoululaisille ja mahdollisesti vanhemmille, kiertelyä kouluilla
- valinnaisaineinfotilaisuuden organisointi 7. luokkalaisten vanhemmille
- valinnaisaineiden esittely 7. luokkien oppitunneilla
- 9. luokkalaisten ohjauskeskustelut jatkuvat
- 9. luokkalaisten tiedottaminen 2. asteen tutustumistilaisuuksista
- valinnaisaineitten valinnan organisointi

Maalis-huhti-toukokuussa

- 8. luokkalaisten oppitunnit, ammattialojen esittelyä ym.
- lukioon aikovien 9. luokkalaisten kurssivalintojen ohjeistus ja tekeminen

- 9. luokkalaisten tutustumisvierailu ammattikorkeakouluun (yhteen alaan) ja työvoimatoimistoon
- 9. luokkalaisten yritysvierailut paikallisiin yrityksiin
- TET- jakson organisointi
- tulevien 7. luokkien muodostaminen (yhdessä kouluspsykologin, erityisopettajan kanssa)
- 7. luokkalaisten ja vanhempien tutustumisillan järjestäminen

LUKUVUODEN LOPUSSA

Kesäkuussa

- valinnaisainevalintojen tallentaminen tietokoneelle
- yhteishakutulosten saapuessa työpaikalla mahdollisia yhteydenottoja varten
- yhteydenpito 2. asteeseen tarvittaessa, tavoitteena varmistaa jokaiselle jatko-opintopaikka

Koulumme kaikkien opinto-ohjaustuntien pitäminen kuuluvat minun tehtäviini. 7. luokkalaisille on resurssoitu pidettäväksi 0,8 vuosiviikkotuntia, 8. luokkalaisille 0,2 vuosiviikkotuntia ja 9. luokkalaisille pidän 1,0 vuosiviikkotuntia opinto-ohjaustunteja.

Oppituntien lisäksi työhöni kuuluu henkilökohtaista ohjausta. Tavoitteenani on järjestää jokaiselle 9. luokkalaiselle aika ohjauskeskusteluun hyvissä ajoin ennen yhteishakua, jotkut tuntevat tarvetta useampaankin tapaamiseen.

Tähän mennessä olen joka syksy ”haastatellut” myös jokaisen uuden 7. luokkalaisten syksyn aikana. Tulevana lukuvuonna koulumme oppilasmäärän nousun myötä epäilen mahdollisuksiani näihin alkuhaastatteluihin ajan puutteen vuoksi.

Edellisten tehtävien lisäksi työhöni kuuluu yhteydenpitoa eri tahoihin kuten muihin peruskouluihin, 2. asteelle, alakouluihin, yrityksiin, oppilaitoksiin, nuorisotoimeen, työvoimahallintoon, sosiaalitoimeen jne. vaihdellen tarpeen mukaan. Koulussa opinto-ohjaaja osallistuu erilaisten tilaisuuksien järjestämiseen ja oppilashuoltotyöryhmän toimintaan viikoittain sekä muihin oppilashuollollisiin tehtäviin kuten palavereihin jne. tarpeen mukaan.

Kuten edellisistä opinto-ohjaajan työntehtävien kuvauksista voi havaita, opinto-ohjaajan työ on hyvin vaihtelevaa ja monipuolista lukuvuoden aikana ja kuten Kasurinenkin (2004, 45) kuvailee ”opinto-ohjaajalta vaaditaan koko ajan uudenlaisia ammatillisia valmiuksia. Keskeisiä kvalifikaatioita ovat joustavuuden ja reflektiivisyyden vaatimukset ja erilaisten menetelmien hallinta.”

3.3 Aronahteen peruskoulun ohjauksen työnjako

Kuten aiemmissa yhteyksissä on mainittu, tavoitteena on, että Aronahteen peruskoulun ohjaustoiminnassa koko koulun väki toimii yhteistyössä oppilaan opintojen tukena omassa työssään. Seuraavassa esitellään koulun ohjauksen tämän hetkistä työnjakoa.

Ohjauksen työnjako:

Rehtori

- vastuu ohjauskokonaisuudesta
- johtaa, ohjaa, ja valvoo koulun opetus- ja kasvatustyötä
- resurssien käytön suunnittelu
- kurinpitoasiat
- koulun kehittämistyö
- työjärjestyksen laatiminen
- yhteydenpito työ- ja elinkeinoelämään

Apulaisrehtori

- vastuu koulun arkirutiineista: valvonnat, päivänavaukset
- erilaisten tilaisuuksien käytännön asiat

Luokanvalvoja

- keskustelut oppilaan kanssa
- yhteydenpito koteihin
- oppilaan poissaolojen seuranta
- oppilaan opintomenestyksen seuranta
- oman luokan käytännön asioitten hoito
- koulunkäyntiin liittyvä tiedotus

Aineenopettaja

- oppiaineen opiskelu
- opiskelutaidot
- oman alansa ammatillisen suuntautumisen ohjaus
- yhteydenpito työ- ja elinkeinoelämään
- tukiopetuksen tarvitsemisen kartoitus ja antaminen

Erityisopettaja

- erityisopetusta tarvitsevien oppilaiden ohjaus ja opetus
- tukiopetuksen antaminen
- oppimisvaikeudet
- sopeutumisvaikeudet
- yhteydenpito koteihin
- yhteistyö nivelvaiheessa alakoulun ja 2. asteen kanssa
- luokkien muodostaminen
- opiskelutaidot

Sosiaaliopettaja

- keskusteluapu oppilaille
- sopeutumisvaikeudet
- ohjaus muiden palveluiden pariin
- perheen kasvatuksen tukeminen
- ennaltaehkäisevän tuen antaminen oppilaalle

Opinto-ohjaaja

- luokkamuotoinen ohjaus
- henkilökohtainen ja pienryhmäohjaus

- ohjaaminen jatko-opintoihin
- yhteistyö alakoulujen ja 2. asteen kanssa
- TET - toiminta, yhteydenpito työ- ja elinkeinoelämään
- luokkien muodostaminen
- yhteishakuun liittyvät tehtävät, jälkiseuranta

Oppilashuoltotyöryhmä

-ryhmään tuotujen asioiden käsittely moniammatillisesti

3.4 Aronahteen peruskoulun puuttumisen malli

Aronahteen peruskoulussa on kehitetty malli siitä, millä periaatteella koulussamme yleisesti oppilaiden asioita pyritään hoitamaan, miten oppilaan kehitystä seurataan ja tarvittaessa ohjataan tutkimuksiin tai hoitoon. Puuttumisen mallissa ajatuksena on se, että jokainen oppilaan kanssa toimiva tietää mallin periaatteet ja miten sen mukaan toimitaan (liite 1).

Ajatuksena on se, että opettaja (tai muu oppilaan kanssa toimiva aikuinen) seuraa yleisesti oppilaiden kasvua, edistymistä ja kehitystä. Jos ongelmia havaitaan, opettaja keskustelee oppilaan kanssa. Jollei tämä toimenpide auta, opettaja voi neuvotella eri tahojen kanssa ongelman luonteesta riippuen esim. luokanvalvojan kanssa (jonka tehtävänä on ottaa yhteyttä oppilaan kotiin), rehtorin, erityisopettajan, terveydenhoitajan / lääkärin, sosiaalihoitajan, psykologin tai asia tuodaan oppilashuoltotyöryhmän käsiteltäväksi. Näissä neuvotteluissa sovitaan tarpeellisista koulun toimista.

Mikäli on aiheellista koulussa järjestetään tarpeelliset tutkimukset, joita toteuttaa erityisopettaja, psykologi, opinto-ohjaaja, sosiaalihoitaja tai terveydenhoitaja / lääkäri ja sovitaan asian vaatimista toimista. Jos asian hoitaminen sitä vaatii, järjestetään koulun ulkopuoliset tutkimukset perheneuvolassa, sairaalassa jne. sekä sovitaan tarpeellisista koulun ulkopuolisista toimista.

Periaatteena on, että ensin jokainen opettaja tai muu oppilaan kanssa toimiva pyrkii ensin itse selvittämään havaitessaan mahdollisen ongelman keskustelemalla oppilaan kanssa. Ellei keskustelusta seuraa toivottua tulosta, jatketaan asian selvittelyä puuttumisen mallin mukaisesti, kuitenkin opettaja seuraa oppilaan edistymistä ja kehittymistä jatkuvasti.

4 OHJAUKSEN TILAN KARTOITUS

4.1 Kyselyn toteutus

Kysely toteutettiin niin, että Aronahteen peruskoulun lukuvuoden 2004-2005 viimeisessä opettajankokouksessa 1.6.2005 sain kertoa opinto-ohjaajakoulutukseeni liittyvästä kehittämishankkeesta opettajille ja muulle henkilökunnalle. Pidin lyhyen alustuksen, jossa kerroin kehittämishankkeeni tarkoituksesta. Ohjeiden antamisen jälkeen jaoin kaksi kyselylomaketta (liitteet 1 ja 2). Molemmissa kyselylomakkeissa on taulukko, jonka vasemmassa laidassa on luetteloitu koulun erilaisia ohjaustehtäviä. Vastaajan tuli arvioida miten eri ohjaustehtävät hänen mielestään tulisi jakaa eri koulussa toimivien kesken. Koulun eri toimijat on luetteloitu pystysuorassa rivissä ruutujen yläpuolelle. Vastaajan tuli merkitä numero 1, 2 tai 3 sen mukaan kuinka tärkeä kyseinen tehtävä on toimijan työnkuvassa. Numero 1 tarkoittaa ensisijaista tehtävää, 2 toissijaista tehtävää ja 3 satunnaista tehtävää. Siis mitä pienempi numero sen tärkeämpi ja ensisijaisempi tehtävän pitäisi vastaajan mielestä toimijan työssä olla. Vastaajat saivat käyttää haluamansa ajan lomakkeiden täyttämiseen.

4.2 Kyselyn tulokset

Yleisesti kyselyn toteutuksesta toteaisin, että ajankohtana viimeisen opettajankokouksen lopussa tehty, pohtimista ja paneutumista vaativa kaksisivuinen kysely ei ollut paras mahdollinen. Kuitenkin tämä oli ainoa mahdollinen tilaisuus tavoittaa näin suuri joukko koulun toimijoista ennen koulun kesäloman alkua. Vastaajat olivat kuitenkin paneutuneet mielestäni kiitettävästi huolimatta lukuisista mietittävästä kohdista, joita kyselyyn sisältyi. Vastauksia käsitellessäni havaitsin, että useimmat vastaajista olivat tosissaan pyrkineet miettimään koulumme ohjaustehtävien jakoa. Joidenkin tehtävien kohdalla oli näkyvissä selkeä yksimielisyys siitä, kenelle sen katsottiin kuuluvan ensisijaisena tehtävänä, mutta joissakin hajontaa oli paljon. Ohjaustehtävät eivät olleet välttämättä yksiselitteisiä kaikille, mutta jokaisen tehtävän yksityiskohtainen selvitys olisi vienyt liikaa aikaa toteutustilanteessa. Joitakin tehtäviä vastaajat olivat mahdollisesti tulkinneet eri tavoin, mikä voisi selittää vastausten suurta hajontaa.

Minulle palautettiin vastauslomakkeita 25 kappaletta kyselylomaketta osa 1 ja 23 kappaletta kyselylomaketta osa 2. Selvitän ensin, mitkä ohjaustehtävät katsottiin ensisijaisesti kuuluvan opinto-ohjaajalle vastausten keskiarvojen perusteella sekä sitä oliko vastauksissa huomattavia poikkeamia yleisestä vastauslinjasta. Mitä pienempi keskiarvo saatiin, sitä tärkeämmäksi ja ensisijaisemmaksi kyseinen tehtävä kulloisellekin toimijalle arvioitiin (liite 2 ja 3).

4.2.1 Opinto-ohjaajan ohjaustehtävät kyselyn mukaan

Seuraavassa taulukossa on kuvattu opinto-ohjaajan tehtävät tärkeysjärjestyksessä kyselyn vastauksien perusteella (liite 2 ja 3).

TAULUKKO 1 Opinto-ohjaajan tehtävät kyselyn mukaan

Ohjaustehtävä	ensisij. 1	toissij. 2	satunn. 3	n	- x	s	
Opinto-ohjaus		25			25	1	0
Ohj. jatko-opint.		25			25	1	0
Valinnais.ain.ohj.		25			25	1	0
TET-toiminta		23			23	1	0
Yht.pito työ- ja elink. elämään		21			21	1	0
Amm.suunt.ohj.		23			23	1	0
Yhteishak.liitt.teht.		22			22	1	0
Perus. päättän.jälkis.		22			22	1	0
Yhteistyö amm. koul.		24	1		25	1	0,2
Yhteistyö lukion kans.		21	2		24	1	0,5
Yhteistyö alakoul. kans.		19	3		22	1,1	0,4
Opp. henkilökoht.ohj.		19	3		24	1,1	0,3
Aikuisen mallina toim.		18	3		21	1,1	0,4
Opp. ohj. hyv.käytök.		14	5		19	1,3	0,5
Luokkien muodostam.		17	3	2	22	1,3	0,6
Tukioppilastoiminta		12	2	2	16	1,4	0,7
Kasvatus		16	6	2	24	1,4	0,6
Kouluun liitt.tiedotus		13	4	2	19	1,4	0,7
Opp.motiv.koulunkäynt.		13	7	1	21	1,4	0,6
Koulun kehittämistyö		10	9		19	1,5	0,5
Opetus		11	7	1	19	1,5	0,6
Yhteydenpito koteihin		8	8	1	17	1,6	0,6
Oppimisvaikeudet		5	3	2	10	1,7	0,8
Sopeutumisvaikeudet		4	5	1	10	1,7	0,7
Opp.opintomenest.seur.		8	6	3	17	1,7	0,6
Valvontatehtävät		7	12	1	20	1,7	0,6
Opp. henk.koht.ong		6	5	3	14	1,8	0,8
Koulukiusaamisen selv.		5	5	3	13	1,8	0,8
Tukiopetuksen antam.			4		4	2	0
Työrauhaongelm. selv.		2	5	2	9	2	0,7
Tukiopet.antam kart.		4	7	5	16	2,1	0,5
Poissaolojen seuranta		3	3	5	11	2,2	0,9
Työympäristön turv.			5	2	7	2,3	0,5
Kurinpidolliset toim.pit.		2	5	6	13	2,3	0,8

Kaikki vastaajat olivat yksimielisiä siitä, että opinto-ohjaajan ensisijaisia tehtäviä ovat opinto-ohjaus, ohjaaminen jatko-opintoihin, valinnaisainevalintojen ohjaaminen, TET – toiminta, yhteydenpito työ- ja elinkeinoelämään, ammatillisen suuntautumisen ohjaus, yhteishakuun liittyvät tehtävät ja peruskoulun päättäneiden jälkiseuranta.

Vastausten mukaan yhteistyö ammatillisen koulutuksen, lukion ja alakoulujen kanssa, oppilaan henkilökohtainen ohjaus, aikuisen mallina toimiminen ja oppilaan ohjaaminen hyvään käytökseen olivat lähes kaikkien vastaajien mielestä opinto-ohjaajan ensisijaisiin tehtäviin kuuluvia.

Kuten taulukosta 1 on nähtävissä tämän jälkeen seuraavien tehtävien kohdalla mielipiteiden hajontaa on enemmän. Eniten mielipiteet vaihtelivat poissaolojen seurantaan ja koulukiusaamisen selvittämiseen ja oppilaan henkilökohtaisiin ongelmiin liittyvissä tehtävissä.

Mitä suuremmaksi keskiarvo nousee, luonnollisesti vastaajat pitävät tehtävää vähemmän tärkeänä opinto-ohjaajan työssä. Keskihajonnan (s) kasvaessa vastaajien mielipiteen vaihtelivat enemmän heidän arvioidessaan opinto-ohjaajan tehtäviä. ensisijaisesta satunnaiseen tehtävään.

4.2.2 Muiden koulun toimijoiden ohjaustehtävät kyselyn perusteella

Rehtorin tärkeimmiksi tehtäviksi kyselyn mukaan nousivat:

- koulun kehittämistyö
- aikuisen mallina toimiminen
- luokkien muodostaminen
- kurinpidolliset toimenpiteet
- työympäristön turvallisuus
- koulukiusaamisen selvittely
- työrauhaongelmien selvittely
- oppilaan ohjaaminen hyvään käytökseen

Suurin osa vastanneista oli sitä mieltä, että nämä edellä mainitut tehtävät ovat ensisijaisia rehtorin ohjaustehtäviä. Lisäksi tärkeiksi tehtäviksi voi mainita kasvatuksen, yhteistyön lukion, alakoulujen ja ammatillisen koulutuksen kanssa, yhteydenpidon koteihin ja koulunkäyntiin liittyvän tiedotuksen. Näiden tehtävien kohdalla oli jonkin verran mielipiteiden hajontaa, mutta yleisesti tehtäviä pidettiin tärkeinä rehtorin työssä (liite 2 ja 3).

Kyselyn mukaan erityisesti apulaisrehtorille kuuluvia ohjaustehtäviä ei ollut kovin paljon. Tärkeimmiksi apulaisrehtorin tehtäviksi nähtiin aikuisen mallina toimiminen, koulunkäyntiin liittyvä tiedotus ja oppilaan ohjaaminen hyvään käytökseen (liite 2 ja 3).

Aineenopettajalle kuuluvaksi tärkeimmäksi tehtäväksi mainittiin yksimielisesti opetus. Aikuisen mallina toimiminen ja oppilaan motivointi koulutyöhön olivat myös hyvin tärkeinä pidettyjä tehtäviä. Samoin mainittiin oppilaan ohjaaminen hyvään käytökseen, oppilaan opintomenestyksen seuraaminen, kasvatusta ja valvontatehtävät tärkeinä ohjaustehtävinä. Lisäksi tukiopetuksen antaminen ja sen kartoitus nousivat kurinpidollisten toimenpiteiden ohella melko tärkeinä tehtävinä esille (liite 2 ja 3).

Luokanvalvojan tärkeimmiksi tehtäviksi nousivat poissaolojen seuranta, yhteydenpito koteihin ja kasvatusta. Tärkeinä tehtävinä pidettiin myös aikuisen mallina toimimista, työrauhaongelmien selvittelyä, oppilaan ohjaamista hyvään käytökseen, oppilaan opintomenestyksen seuraamista ja oppilaan henkilökohtaisia ongelmia. Seuraavaksi nousivat koulunkäyntiin liittyvä tiedotus, koulukiusaamisen selvittely, kurinpidolliset toimenpiteet, valvontatehtävät, opetus ja oppilaan henkilökohtainen ohjaus (liite 2 ja 3).

Klinikalla toimivan erityisopettajan tärkeimpänä ohjaustehtävänä pidettiin yksimielisesti kasvatusta ja oppilaan sopeutumisvaikeuksia. Tämän lisäksi tärkeitä tehtäviä olivat aikuisen mallina toimiminen, oppimisvaikeudet, oppilaan ohjaaminen hyvään käy-

tökseen, opetus ja oppilaan henkilökohtaiset ongelmat. Myös yhteydenpito koteihin, poissalojen seuranta ja oppilaan motivointia koulutyöhön olivat erityisopettajan tärkeitä ohjaustehtäviä klinikalla toimiessaan (liite 2 ja 3).

Pienluokan erityisopettajalle arvioitiin tärkeimmiksi ohjaustehtäviksi aikuisen mallina toimiminen, sopeutumisvaikeudet, kasvatus, oppilaan ohjaaminen hyvään käytökseen sekä oppimisvaikeudet (liite 2 ja 3).

Sosiaaliohjaajan ensisijaisimmat ohjaustehtävät olivat kyselyn perusteella oppilaan henkilökohtaiset ongelmat, valvontatehtävät, sopeutumisvaikeudet, aikuisen mallina toimiminen, yhteistyö koteihin, koulukiusaamisen selvittely, työrauhaongelmat ja oppilaan henkilökohtainen ohjaus (liite 2 ja 3).

Seuraavassa taulukossa (taulukko 2) on esitetty miten kyselyn vastauksissa nivelvaiheen yhteistyön eri tahojen kanssa on katsottu kuuluvan koulun eri toimijoille. Sen jälkeen on esitetty keiden toimijoiden tehtäviksi on kyselyn mukaan arvioitu yhteydenpidon työ- ja elinkeinoelämään, ammatillisen suuntautumisen ohjauksen ja TET – toiminnan (taulukko 3). Taulukoissa olevat luvut kuvaavat vastausten keskiarvoja. Mitä pienempi keskiarvo on, sitä tärkeämmäksi ja ensisijaisemmaksi kyseinen tehtävä toimijalle on arvioitu. Seuraavassa luvussa on kyselyn tuloksia tulkittu tarkemmin.

TAULUKKO 2 Nivelvaiheen yhteistyö kyselyn mukaan. Keskiarvot.

Ohj.tehtävä	rehtori	aineenop.	opinto-ohj.	erityisop.	sos.ohj.
Yhteistyö alakoulun kanssa	1,45	2,6	1,13	2,25	2,6
Yhteistyö lukion kanssa	1,3	2,46	1,04	2,5	2,6
Yhteistyö ammatilliseen koulutukseen	1,56	2,45	1,04	2,2	2

TAULUKKO 3 Yhteydenpito työ- ja elinkeinoelämään, ammatillisen suuntautumisen ohjaus, TET – toiminta. Keskiarvot.

Ohjaustehtävä	rehtori	apul.rehtori	opinto-ohj.	erityisop.	aineenop.
Yhteydenpito työ- ja elinkeinoelämään	1,87	2,6	1	2	2,6
Ammatillisen suuntautumisen ohjaus	2,3	2,3	1	2	2,6
TET – toiminta	2,4	2,5	1	2,67	2,5

5 OHJAUKSEN KEHITTÄMINEN

5.1 Kyselyn tuloksien tulkintaa

Edellisessä luvussa esiteltyjen kyselytutkimuksen tuloksien perusteella vastaajat olivat arvioineet opinto-ohjaajan tärkeimmät ohjaustehtävät hyvin samansuuntaisiksi kuin ”Opinto-ohjauksen tila 2002” - arviointitutkimuksen mukaan tutkimuksessa olevat opinto-ohjaajat ovat itse arvioineet oleellisimmiksi ydintehtävikseen.

Heidän ydintehtävinään olivat siirtymävaiheen tehtävät, henkilökohtainen, opiskelutaitojen ja ammatillisen suuntautumisen ohjaus, valinnat ja luokkatunnit (Numminen 2002, 205). Kaikki nämä tehtävät olivat myös ensisijaisiksi mainittuja tehtäviä tässäkin hankkeessa tehdyn kyselyn vastausten perusteella. Näin ollen koulumme toimijoiden vastauksista voi päätellä, että opinto-ohjaajan ydintehtävät kyselyn perusteella on arvioitu ”oikeiksi” eli käsitys opinto-ohjaajan työtehtävistä on realistinen. Samat tehtävät on mainittu myös koulumme ohjaustehtävien työnjaossa kuuluvan opinto-ohjaajan ydintehtäviin. Kuten edellisen luvun taulukosta 2 nähdään, nivelvaiheen yhteistyön eri tahojen kanssa on ajateltu kuuluvan ensisijaisena tehtävänä lähes yksinomaan opinto-ohjaajalle, myös rehtorille yhteistyö eri kouluasteiden kanssa katsottiin kuuluvaksi melko tärkeä tehtävänä. Opettajille nivelvaiheen yhteistyö katsottiin kuuluvaksi vain satunnaisena tehtävänä. Opettajat toimivat luokavalvojina, joten yhteistyö alakouluun voisi tulevien oppilaiden tutustumisen muodossa olla hyödyllistä. Samoin opettajien työn kannalta yhteydenpito ammatilliseen koulutukseen ja lukioon antaisi päivitettyä tietoa siitä, mitä toisen asteen opiskelussa opiskelijalta eri aineissa vaaditaan. Nivelvaiheen yhteistyön kehittäminen näyttäisi tämän kyselyn mukaan olevan aiheellista, jotta muutkin toimijat kuin opinto-ohjaaja olisivat mukana erilaisessa yhteistyössä nivelvaiheissa.

Rehtorin ohjaustehtäväksi oli myös kyselyn perusteella arvioitu samanlaisia tehtäviä kuin koulun työnjaon mukaankin oli mainittu esim. koulun kehittämistyö ja kurinpitotoasiat. Rehtorin ohjaustehtäväksi on työnjaossa mainittu kokonaisvastuu ohjauksesta, joka voi sisältää monenlaisia tehtäviä esim. yhteistyö eri koulun ulkopuolisten tahojen kanssa jne.

Kyselyn perusteella tuli kuitenkin ilmi, että joidenkin tehtävien kohdalla on epäselvyyttä ja poikkeavia käsityksiä siitä, kenelle tehtävän pitäisi kuulua. Huomioitavaa on, että suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että luokkien muodostaminen on rehtorille kuuluva ensisijainen tehtävä, mutta koulussamme ei rehtori osallistu tähän tehtävään. On kuitenkin mahdollista, että vastaajat ovat ajatelleet luokkien muodostamisella mm. valinnaisaineryhmien tekemistä, johon rehtori koulussamme osallistuu.

Aineenopettajien tehtäväksi on kyselyssä arvioitu samoja ohjaustehtäviä kuin koulumme tehtäväjassakin on mainittu. Opetus on nähty tärkeimpänä tehtävänä, samoin tukiopetuksen antamisen kartoitus ja antaminen. Huomattavaa on, että aineenopettajan ensisijaisista ohjaustehtävistä vastaajien mukaan puuttuivat tärkeät tehtävät kuten oman alansa ammatillisen suuntautumisen ohjaus ja yhteydenpito työ- ja elinkeinoelämään (kts. Taulukko 3). Nämä tehtävät oli arvioitu vain aineenopettajan satunnaisiksi ohjaustehtäviksi. Aineenopettajat eivät ehkä näe omaa asiantuntijuuttaan omassa aineessaan niin, että he ovat koulussa parhaita asiantuntijoita omalla alallaan ja pystyvät ohjaamaan oppilaan ammatillista suuntautumista parhaiten omassa aineessaan. Kuten myös Opinto-ohjauksen tila 2002 – teoksessakin (2002, 98) selvitetään, opinto-ohjauksen heikoimmin toteutuvia alueita oli ammatillisen suuntautumisen ohjaus. Näin aineenopettajat voisivat

omalla ohjauksellaan olla toteuttamassa myös tämän alueen ohjausta peruskouluissa tulevaisuudessa.

Myös yhteydenpitoa oman alansa työ- ja elinkeinoelämään on alue, josta moni opettaja voi kokea, ettei siihen ole opetustyön ohessa tarpeeksi aikaa. Taulukosta 3 voi myös nähdä, ettei tämä tehtävä koulussamme ole arvioitu tärkeäksi aineenopettajan työssä. Tämä yhteistyö olisi kuitenkin rikastuttavaa molemmin puolin ja opettajat saisivat ajankohtaista tietoutta siitä, minkälaiseen työelämään heidän oppilaansa ovat lähi-vuosina menossa ja minkälaista osaamista heiltä edellytetään.

Luokanvalvojan tehtävät ovat kyselyn mukaan arvioitu täysin koulun ohjauksen työnjakoa vastaaviksi. Siis luokanvalvojan tehtävät, joista tärkeimmät mainittiin edellisessä luvussa, ovat yleisesti tuttuja ja selkeitä suurimmalle osalle vastaajista.

Myös erityisopettajien, varsinkin klinikalla toimivan erityisopettajan työnkuva ja tehtävät vastasivat kyselyn mukaan koulun työnjakoa. Ainoastaan luokkien muodostaminen puuttui vastaajien arvioista. Se on tehtävä, johon klinikalla toimiva erityisopettaja osallistuu, kuten yhteistyöhön alakoulujen ja ammatillisen koulutuksen kanssa. Sosiaaliohjaajan ohjaustehtävät olivat myös arvioitu koulun työnjaon mukaisesti, mutta nivelvaiheen yhteistyössä sosiaaliohjaaja osallistuu yhteistyöhön alakoulujen kanssa toisin kuin vastaajat olivat arvioineet tehtävän vain satunnaiseksi.

Kokonaisuudessaan voisi sanoa, että kysely toteutus onnistui hyvin. Ongelmana oli se, että lomakkeessa luetteloituja ohjaustehtäviä olisi pitänyt karsia, ettei vastaaminen olisi ollut niin työlästä. Samoin tulosten tulkinta vaati paljon aikaa monien tehtävien, toimijoiden ja vastausvaihtoehtojen takia. Tuloksista saisi paljon aineistoa ja tietoa, mutta herää kysymys, onko vastaaja jaksanut harkita tarkasti vastaustaan näin työlään lomakkeen ollessa kyseessä ja ajankohdankin ollessa vähemmän otollinen.

Kyselyn alustuksessa olisi voinut selvittää joittenkin ohjaustehtävien sisältöä, näin olisi voinut välttää mahdollista väärin ymmärrystä. Näin käsitteet olisivat olleet selkeitä. Mutta kuten aiemmin jo mainitsin, sinä ajankohtana ei pitkiä käsitteen määrittelyjä olisi voinut toteuttaa ajanpuutteen ja ajankohdan takia.

Tämän kyselyn perusteella ja koulun ohjaustehtäviä miettiessäni, olen havainnut, että tämän kysely herätti koulussa toimivat ajattelemaan ohjausta ja tämän jälkeen jatko-toimenpiteillä on merkittävä osuus siinä, miten ohjausajattelu sisäistetään ja miten se alkaa kehittyä. Asioista puhuminen, sopiminen ja suunnittelu ovat seuraavia toimenpiteitä. Kuten Numminen & al. 2002. teoksessaan mainitsee, suurin osa yläluokkien 7-9 oppilaista oli sitä mieltä, että vain opinto-ohjaajalta saa ohjausta, vaikka ohjaus katsotaan opetussuunnitelman perusteissa kaikkien opettajien tehtäväksi. Tässä saattaa olla kysymys siitä, ettei esim. opiskelutaitojen ohjausta ole riittävän vahvasti koulun työnjaossa määritelty myös aineenopettajan tehtäväksi (Numminen et al. 2002, 98). Siis koulun työnjaon suunnittelu ja kaikille tiedottaminen ja selväksi tekeminen ohjauksenkin osalta ovat tärkeitä toimenpiteitä tulevaisuudessa.

Kyselyn vastauksien ja yleisen suhtautumisen perusteella tulii siihen tulokseen, että ohjauksen ja ohjauksellisen ajattelun kehittäminen koulussamme on mahdollista ja siihen suhtaudutaan positiivisesti, joten tästä on hyvä jatkaa ohjausajattelun kehittämistä eteenpäin.

5.2 Ohjauksellisen ajattelun kehittäminen

Ohjaus voidaan nähdä koulumme palvelujärjestelmänä, jolloin ohjaustoiminnan kehittäminen ja suunnitteleminen edellyttää koko henkilöstön yhteistyötä. Koulun toimintakulttuuri on pohjautunut varsinkin opetuksen osalta yksin tekemisen perinteeseen. Työyhteisön moniammatillisessa toiminnassa korostuvat yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot ja avoin, luottamuksellinen ilmapiiri. Tarvitaan yhteisesti sovittuja ohjauksen toiminnan tavoitteita ja periaatteita. Työntekijät tulevat usein eri organisaatioista tai sijoittuvat eri hallinnon aloille. Paitsi, että on ylitettävä hallinnon rajoja on myös ylitettävä ja neuvoteltava osaamisen rajoja. Pitäisi päästä joustavaan yhteistyöhön ja jaettuun asiantuntijuuteen. Ohjauksessa on tärkeää, että erilaiset käsitteet ovat kaikille selvillä ohjauksen monimuotoisuuden takia. (Nummenmaa 2004.)

Moniammatillisuudella ymmärretään sitä, että eri ammattiryhmiin kuuluvat asiantuntijat tekevät yhteistyötä ja kuuluvat työryhmään, jossa valta, tieto ja osaaminen jaetaan, tarkoituksenaan saavuttaa jotain, johon yksin ei pysty. Käsiteltävään ongelmaan tulee erilaisia näkökulmia, työntekijät laajentavat ja täydentävät näin myös omaa osaamistaan. Sisäinen moniammatillisuus tarkoittaa työyhteisössä eri ammattiryhmien yhteistä ammatillista toimintaa koulun perustehtävien toteuttamiseksi tai ongelman ratkaisemiseksi. Moniammatillista osaamista ei synny vain laittamalla työntekijöitä yhteen. Tarvitaan yhteisesti jaettuja tavoitteita, osaamisen analyysiä, suunnittelua ja osaamisen johtamista. On tärkeää, että eri toimijoilla on yhteinen työn kieli, koska toimitaan ohjauksen monimuotoisessa ja merkityksellisessä kentässä (Nummenmaa 2004, 116-117).

5.3 Ohjauksen kehittämisen suunnitelma

Miten voi kehittää Aronahteen peruskoulun ohjauksen moniammatillista toimintakulttuuria? Ohjauksen kehittäminen on yhteinen työssäoppimisprosessi, jossa eri toimijoiden osaaminen tehdään näkyväksi. Suunnitelmaa tehdessäni käytän apuna ja sovellan Nummenmaan kehittämää mallia, joka on muotoutunut kehittämistutkimuksen tulokseksi.

Halukkuutta ohjauksen kehittämiseen on ja koulumme toimijat suhtautuvat positiivisesti kehittämishankkeeseen ja ilmapiiri on otollinen hankkeen toteuttamiseen. Tarpeena voidaan nähdä olevan uuden opetussuunnitelman vaatimus ohjauksen työnjaon määrittämisestä ja ohjauksen kuulumisen kaikille koulussa toimiville.

Aronahteen peruskoulun ohjausajattelun kehittyminen on vasta aluillaan ja prosessi on vasta lähtenyt liikkeelle. Koulun ohjauksen moniammatillisen toimintakulttuurin kehittämiseen voidaan käyttää Nummenmaan (2002,118-119) mallia, jonka mukaan edetään tiettyjen esteiden ja taukopaikkojen mukaan, joissa työyhteisö joutuu pohtimaan erilaisia ongelmia, jotka liittyvät kehittämiseen. Malli on suunniteltu niin, että se antaa mahdollisuuden tutkia koulun ohjaustyötä, perustehtävää ja niiden muutosta.

Mallin mukaan koulussa tehdään kehittämissopimus, johon kirjataan odotukset, sitoumukset ja ohjauksen kehittämiseen liittyvät yhteiset säännöt (taulukko 4).

TAULUKKO 4 Ohjauksen kehittämisprosessin eteneminen

Esteet	Taukopaikat
1) Mitä ohjaukselta koulussamme edellytetään?	1) Ohjauksen perustehtävien pohtiminen
2) Mitkä ohjaustehtävät toteutuvat nyt ?	2) Koulun arjen käytänteiden tarkastelu
3) Millaista osaamista ohjaustehtävät edellyttävät?	3) Ohjaustehtävän edellyttämä osaaminen
4) Millaista osaamista koulussamme on?	4) Yksilöll. ja yhteisen osaam. tutkiminen
5) Voimmeko muuttaa toimintakäytänteitä?	5) Toisella tavalla tekemisen tutkiminen
6) Mitä lisäarvoa yhteinen työmme tuo?	6) Moniammatillisten toimintamallien kehittäminen
7) Miten arvioida tapahtunut muutos?	7) Toiminnan arviointi

Tämän kehittämishankkeen toteuttamisen takia olemme Aronahteen peruskoulun ohjauksen kehittämisprosessissa jo käyneet kohdat 1 ja 2 läpi, joissa on pohdittu eri koulun ohjauskäytänteitä ja miten ohjaustehtävät pitäisi toteuttaa. Seuraavaksi olisi vuorossa pohtia minkälaista osaamista ohjaustehtävät edellyttävät jne.

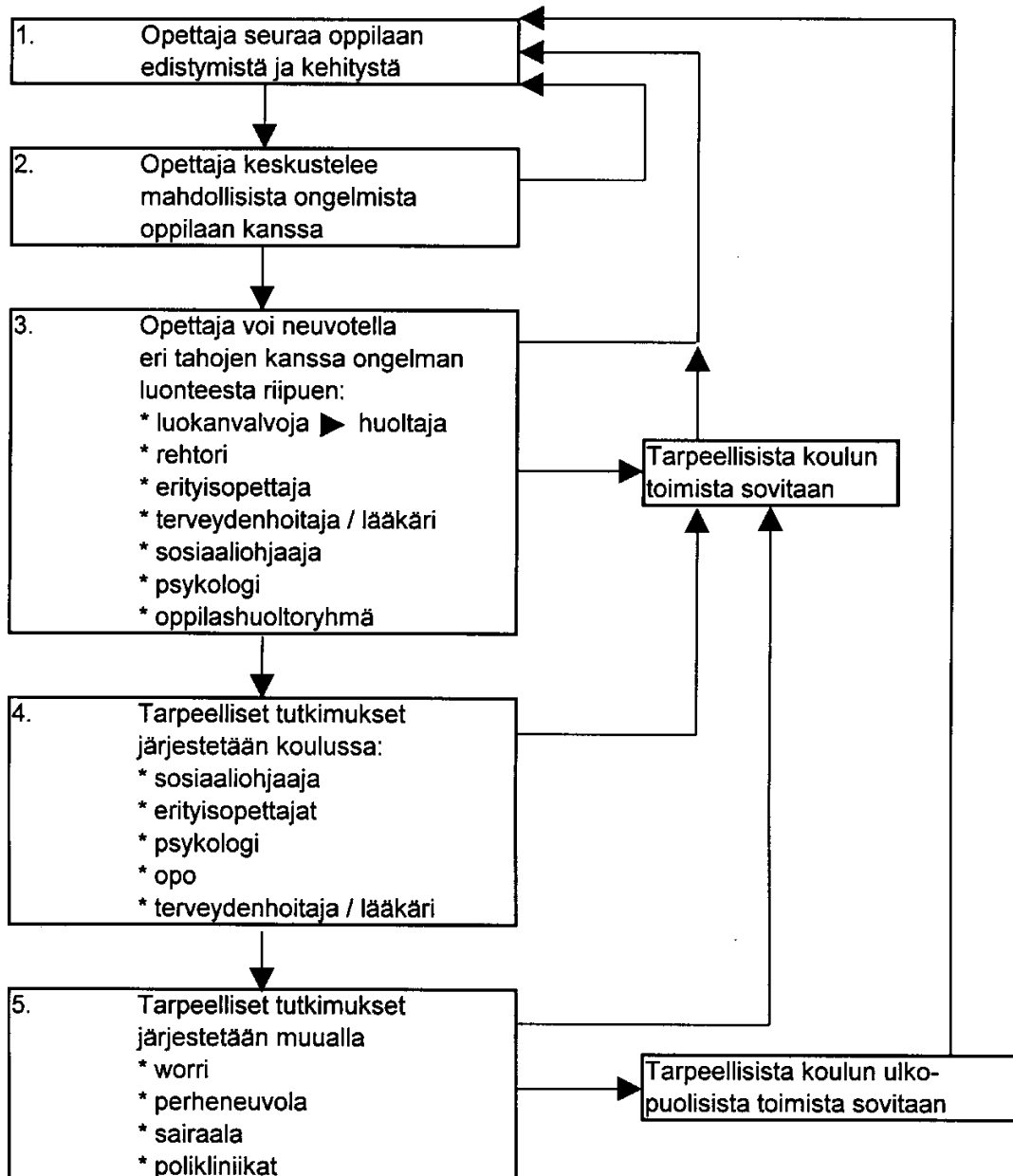
Tässä kehittämisprosessissa käytetään hyväksi koulun toimijoiden omia kokemuksia. Tarkoituksena on, että osallistujat keskustelevat ja tutkivat ja arvioivat työyhteisön arkea ja omaa toimintaansa siinä. Sen avulla tehdään näkyväksi eri toimijoiden tietoa ja voidaan luoda uusia tapoja toimia omassa työssä. Koulumme ohjauksen kehittäminen jatkuu, kehittämishankkeen avulla olemme päässeet hyvin alkuun ja koulumme toimijat ovat ottaneet haasteen positiivisesti vastaan. Tästä voimme yhdessä jatkaa.

LÄHTEET

- Aaltola, J. & Valli, R. 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Jyväskylä: Gummerus.
- Ahola, S. & Mikkola J. 2004. Opinto-ohjaus, muutos ja epävarmuus. Turku: Digipaino.
- Eskola, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. (3. painos) Tampere: Vastapaino.
- Feltham, C. & Dryden, W. 1993. Dictionary of counselling. London: Whurr.
- Gladding, S. T. 1996. Counseling. A comprehensive profession. 3ed. Englewoods Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Kasurinen, H. (toim.) 2004. Ohjausta opintoihin ja elämään. Helsinki: Opetushallitus.
- Lahikainen A. & Pirttilä-Backman A.- M. 1998. Sosiaalinen vuorovaikutus. Helsinki: Otava.
- Lairio, M. & Puukari, S. (toim.) 1999. Opinto-ohjaajan toimenkuva muuttuvassa yhteiskunnassa. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimusselesteita 1.
- Lairio M. & Puukari, S. (toim.) 2001. Muutoksista mahdollisuuksiin. Ohjauksen uutta identiteettiä etsimässä. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Merimaa, E. 2004. Oppilaan ja opiskelijan ohjaus perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmassa. Kasurinen, K. (toim.) 2004. Ohjausta opintoihin ja elämään. Helsinki: Opetushallitus.
- Nelson-Jones, R. 1995. The theory and practice of counseling. 2 ed. London: Cassell.
- Nummenmaa, A.R. 2002. Ohjaus ammattina, osaamisena ja työprosessin osana. AVO. Ammatinvalinnan vuosikirja.
- Numminen, U. ym. 2002. Opinto-ohjauksen tila 2002. Helsinki: Opetushallitus.
- Nykänen, S. & Vuorinen, R. 1991. Oppilaanohjaustyön kehittäminen. Oppilaanohjaustyön kohde- ja teorianhistoriallinen analyysi Suomessa vuosina 1970 – 1990. Jyväskylän ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 2.
- Onnismaa, J., Pasanen, H. & Spangar, T. (toim.) 2000. Ohjaus ammattina ja tieteenalana osat 1. Ohjauksen lähestymistavat ja ohjauksen tutkimus. Jyväskylä: PS – kustannus.
- Opetushallitus. (1994) Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1994. Helsinki: Opetushallitus.
- Opetushallitus. (2004) Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Helsinki: Opetushallitus.
- Sarala, U. & Sarala, A. 1996. Oppiva organisaatio oppimisen, laadun ja tuottavuuden yhdistäminen. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.

ARONAHTEN PERUSKOULUN PUUTTUMISEN MALLI

OPPILAIKEN KEHITYKSEN SEURANTA JA OHJAAMINEN TUTKIMUKSIIN TAI HOITOOIN

LIITE 2

Kyselylomakosa 1

Ohjaustoiminta Aronahteen peruskoulussa

Arvioi miten ohjaustehtävät mielestäsi tulisi jakaa koulun toimijoiden kesken. Merkitse numero 1, 2 tai 3 kunkin toimijan kohdalle.

- 1 = Ensisijainen tehtävä
 2 = Toissijainen tehtävä
 3 = Satunnainen tehtävä

- A = Rehtori F = Erityisopettaja (klinikka)
 B = Apulaisrehtori G = Erityisopettaja (pienluokka)
 C = Aineenopettaja H = Sosiaaliopettaja
 D = Luokanvalvoja
 E = Opinto-ohjaaja

Kyselyn vastausten keskiarvoja

Ohjaustehtävä	A	B	C	D	E	F	G	H
Kasvatus	1,68	1,67	1,28	1,08	1,41	1,0	1,08	1,7
Opetus	2,2	1,55	1,0	1,55	1,53	1,15	1,2	3,0
Tukiopetuksen antamisen kartoitus	2,1	2,36	1,5	2,12	2,06	1,52	1,4	2,8
Tukiopetuksen antaminen	2,85	2,37	1,5	2,14	2,0	1,41	1,4	3,0
Opinto-ohjaus	2,4	2,5	2,4	2,58	1,0	2,1	1,6	2,8
Ohjaaminen jatko-opintoihin	2,4	2,4	1,89	2,29	1,0	1,9	1,4	2,18
Koulunkäyntiin liittyvä tiedotus	1,67	1,37	1,89	1,3	1,42	1,83	1,5	1,4
Oppimisvaikeudet	2,53	2,57	1,68	1,6	1,7	1,1	1,1	1,6
Sopeutumisvaikeudet	2,06	2,1	2,05	2,0	1,7	1,0	1,05	1,2
Yhteydenpito koteihin	1,6	2,1	1,9	1,08	1,58	1,3	1,3	1,3
Työympäristön turvallisuus	1,2	1,95	1,95	2,15	2,28	1,8	1,8	2,0
Poissaolojen seuranta	2,5	2,1	1,65	1,04	2,18	1,5	1,3	2,27
Yhteistyö alakoulujen kanssa	1,45	2,0	2,6	2,72	1,13	2,25	2,18	1,7
Yhteistyö lukion kanssa	1,3	1,55	2,46	2,67	1,04	2,5	2,8	2,
Yhteistyö ammatillisen koulutukseen	1,56	1,83	2,45	2,5	1,04	2,2	2,15	2,0
Oppilaan henkilökohtaiset ongelmat	2,18	2,5	2,06	1,28	1,78	1,2	1,2	1,08
Valinnaisainevalintojen ohjaaminen	2,4	2,4	2,26	2,25	1,0	2,2	2,0	2,4

LIITE 3

Kyselylomake osa 2

Ohjaustoiminta Aronahteen peruskoulussa

Arvioi miten ohjaustehtävät mielestäsi tulisi jakaa koulun toimijoiden kesken. Merkitse numero 1, 2 tai 3 kunkin toimijan kohdalle.

- 1 = Ensisijainen tehtävä
 2 = Toissijainen tehtävä
 3 = Satunnainen tehtävä

A = Rehtori F = Erityisopettaja (klinikka)
 B = Apulaisrehtori G = Erityisopettaja (pienluokka)
 C = Aineenopettaja H = Sosiaalihoaja
 D = Luokanvalvoja
 E = Opinto-ohjaaja

Kyselyn vastausten keskiarvoja

Ohjaustehtävä	A	B	C	D	E	F	G	H
Oppilaan motivointi koulutyöhön	2,0	2,	1,1	1,3	1,43	1,33	1,21	1,78
Oppilaan opintomenestyksen seuraam.	2,4	2,6	1,3	1,26	1,7	1,46	1,16	1,78
Oppilaan ohjaaminen hyvään käytökseen	1,3	1,5	1,21	1,21	1,26	1,1	1,1	1,55
Oppilaan henkilökohtainen ohjaus	2,6	2,7	1,83	1,55	1,13	2,2	1,21	1,35
Koulukiusaamisen selvittely	1,2	1,8	1,85	1,3	1,84	1,57	1,9	1,35
Työrauhaongelmien selvittely	1,2	2,0	1,73	1,13	2,0	1,64	1,57	1,35
Kurinpidolliset toimenpiteet	1,1	1,8	1,55	1,52	2,3	2,3	2,0	2,42
TET – toiminta	2,4	2,5	2,5	2,18	1,0	2,6	2,4	2,67
Koulun kehittämistyö	1,0	2,4	1,95	1,88	1,47	1,76	1,82	1,78
Valvontatehtävät	1,7	1,7	1,43	1,5	1,7	1,52	1,41	1,16
Luokkien muodostaminen	1,1	1,6	2,67	2,3	1,31	1,67	1,42	2,6
Yhteydenpito työ- ja elinkeinoelämään	1,87	2,6	2,6	2,0	1,0	2,0	1,67	2,0
Ammatillisen suuntautumisen ohjaus	2,3	2,3	2,6	2,	1,0	2,0	1,33	1,5
Yhteishakuun liittyvät tehtävät	1,8	2,0	2,83	2,17	1,0	3,0	1,5	2,0
Peruskoulun päättäneiden jälkiseuranta	2,0	2,75	3,0	2,5	1,0	2,5	1,75	2,5
Tukioppilastoiminta	2,25	2,1	2,3	2,1	1,37	2,6	3,0	3,0
Aikuisen mallina toimiminen	1,0	1,1	1,04	1,09	1,14	1,05	1,05	1,23

LIITE 4**ARONAHTEN PERUSKOULUN AIHEKOKONAISUUKSIEN PAINOPISTEET
OPPILAANOHIJAUKSESSA****1. Ihmisenä kasvaminen**

Tavoitteet

- oppilas oppii tunnistamaan oman oppimistyylinsä ja kehittämään itseään oppijana ja toimimaan ryhmän jäsenenä.

Sisällöt

- monipuoliset opiskelutaidot
- tasa-arvoinen asenne työhön ja ammatteihin ja sukupuolirajat ylittävät koulutus- ja ammatinvalinnat

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Tavoitteet

- valmiudet toimia monikulttuurisessa yhteisössä ja kansainvälisessä yhteistyössä

Sisällöt

- opiskelu ulkomailla, vaihto-oppilasvuosi
- monikulttuurisuus
- maahanmuuttajaoppilaiden ohjaus

3. Viestintä ja mediataito

Tavoitteet

- oman ilmaisun monipuolistaminen ja vastuullistaminen
- muiden viestinnän tulkitseminen

Sisällöt

- viestintätekniiset välineet ja niiden käyttö
- työnhaku, tiedonhaku, koulutus- ja ammattitiedot, avo-testi

4. Osallistuvakansalaisuus ja yrittäjyys

Tavoitteet

- työelämän ja yritystoiminnan tunteminen
- niiden merkityksen ymmärtäminen yksilölle ja yhteiskunnalle

Sisällöt

- yrittäjyyden merkitys yhteiskunnalle
- perustietoja yrittäjyydestä ammattina
- työelämään tutustuminen

LIITE 4

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Tavoitteet

- yksilön valintojen merkityksen ymmärtäminen omaa ja yhteistä tulevaisuutta
- teknologia arkielämässä, yhteiskunnassa ja paikallisessa tuotantoelämässä ajatellen
- rakentava toiminta kestävä tulevaisuuden puolesta

Sisällöt

- oman talouden hallinta ja kulutuskäyttäytyminen
- opiskelun aiheuttamat kustannukset
- toivottavan tulevaisuuden edellyttämät valinnat ja toiminta

6. Turvallisuus ja liikenne

Tavoitteet

- yhteiskunnan hyvinvointipalvelujen tunteminen, esim. opintotukijärjestelmä

Sisällöt

- ympäristö- ja työturvallisuus erityisesti TET-jaksojen aikana
- terveyttä, turvallisuutta, väkivallattomuutta ja rauhaa edistävät toimintamallit

7. Ihminen ja teknologia

Tavoitteet

- tietoteknisten laitteiden ja ohjelmien sekä tietoverkkojen käyttäminen erilaisiin tarkoituksiin

Sisällöt

- tietotekniikan ja tietoverkkojen käyttö tarkoituksiin

Sisällöt

- tietotekniikan ja tietoverkkojen käyttö

- tulevaisuuden yhteiskunta ja teknologia

Perusopetuksen oppilaanohjauksen tehtävänä on oppilaan kasvun ja kehityksen tukeminen huomioimalla erityisesti

- opiskeluvälmiudet ja sosiaalinen kypsyminen
- elämänsuunnittelun kannalta tarpeelliset tiedot ja taidot yleisesti ja paikallisesti
- päätöksentekotaidot
- opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevat ratkaisut
- koulutyön tuloksellisuus, hyvinvointi koulussa ja syrjäytymisen ehkäisy
- koulutuksellisen, etnisen ja sukupuolten välinen tasa-arvo
- nivelvaihe-yhteistyö peruskoulun sisällä ja eri kouluasteiden välillä

LIITE 4

Perusopetuksen 7.-9. vuosiluokkien oppilaanohjaus järjestetään siten, että se

- tarjoaa oppilaalle kokonaisuuden, joka muodostuu
- luokkamuotoisesta ohjauksesta
- yksilöllisiin kysymyksiin syntyvästä henkilökohtaisesta ohjauksesta
- sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta pienryhmäohjauksesta
- jatko-opiskeluvalinnoista
- ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluista
- työhallinnon tarjoamista palveluista
- työelämään tutustumisesta
- elinkeinoelämään sekä yrittäjyyteen tutustumisesta

LUOKKAMUOTOINEN OHJAUS

Tavoitteet:

-luokkamuotoisen ohjauksen tavoitteissa huomioidaan Rauman seudun ominaispiirteet elinkeinoelämän, väestörakenteen ja koulutusmahdollisuuksien suhteen.

Oppilas

- oppii itsetuntemusta ja vuorovaikutustaitoja
- muodostaa kokonaiskäsityksen koulun toimintatavoista ja opiskelumahdollisuuksista
- oppii käyttämään erilaisia opiskelumenetelmiä ja tiedonhankintakanavia sekä arvioimaan omia opiskelutaitojaan
- oppii kehittämään itselleen sopivia opiskelustrategioita
- tuntee Suomen koulujärjestelmän pääpiirteet, erityisesti lähiseudun koulutustarjonnan ja oppii etsimään tietoa jatko-opiskelumahdollisuuksista
- hankkii perustietoa työelämästä ja eri ammattialoista
- opettelee etsimään tietoa opiskelusta ja työnteosta ulkomailla

Keskeiset sisällöt

Luokkamuotoinen ohjaus toteutetaan tuntijaossa siten, että 7. luokalla ohjaustunteja on 1 vvh, 8. luokalla 0.2 vvh ja 9. luokalla 0.8 vvh. Sisällöistä suuri osa toteutetaan läpäisyperiaatteella luokilla 7-9. Suluissa on se luokkataso, jolla on opetuksen painopiste.

- itsetuntemus ja ammatillinen kehitys
- kouluyhteisössä toimiminen (7.)
- perusopetuksen rakenne, eteneminen ja oppilaan arviointi (7.)
- opiskelutaidot (7)
- tulevaisuudensuunnittelu- ja päätöksentekotaidot (9.)
- työelämä tietous (9.)
- elinkeinorakenne ja ammattialat (9.)
- Suomen koulutusjärjestelmä
- jatko-opintomahdollisuudet peruskoulun jälkeen ja hakeutuminen jatko-opintoihin (9.)

LIITE 4

- opiskelu ja työskentely ulkomailla (9)
- ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelut (8. ja 9.)
- tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä (8. ja 9.)

Työelämään tutustuminen – TET-jaksot

Oppilaalle järjestetään työelämään tutustumisjaksoja muun työelämä tiedouden lisäksi koulutus- ja ammatinvalintojen perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi.

Tavoitteet

- tietoja ja kokemuksia työelämästä
- oman uran ja koulutusvalinnan selkiyttäminen
- oikea suhtautuminen työntekoon
- työelämän pelisäännöt
- työyhteisössä toimiminen
- opiskelun merkitys tulevaisuudelle
- suuntautuminen myös ei-perinteisille, sukupuolen mukaan määräytyville aloille

Tutustumista järjestetään vuosiluokilla 3-6 esim. vierailuilla vanhempien työpaikoille tai kutsumalla vierailijoita kouluun. Luokilla 7-8 tutustumisen kohteena on oma koulu työympäristönä ja 9. luokalla oppilaat ovat ainakin kahdessa jaksossa koulun ulkopuolella aidoissa työympäristöissä. Oppilaalle järjestetään myös mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia työelämään tutustumisen yhteydessä. (Aronahteen peruskoulun opetussuunnitelma 2004).